

Rīgā, 2016. gada 24. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/3

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļauto **Baltinavas aleju** tās izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt alejas aizsardzības statusu un tās novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt alejas apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejā ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt alejas nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejā konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) pēc projekta "Aleju apsekošana un izvērtēšana" tehniskajā specifikācijā atrodamās aleju apsekošanas un dižkoku uzmērīšanas anketas reģistrēt alejas koku skaitu, alejas kopgarumu, kā arī reģistrēt alejā augošos dižkokus. (6) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Baltinavas aleju (7) balstoties uz izpētes rezultātiem sniegt ieteikumus par alejas robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, alejas saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas.

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 6 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā).

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejā veicot katra alejas koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes un dižkoki kartēti izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Alejā veikta dižkoku uzmērīšana, aizpildot dižkoku anketu. Koku diametri noteikti ar mērlenti 1,3 m augstumā virs sakņu kakla, kā arī 1,3 m augstumā virs zemes. Koku augstums noteikts vispirms dabā uzņemot dižkoka fotogrāfiju, kurā redzams dižkoks un pie koka novietota mērlente viena metra augstumā. Augstuma uzmērīšana veikta datorā GIMP 2.8. programmā ar *Measure tool* rīku, izmērot attēlotā dižkoka un pie tā novietotās mērlentes augstumu pikseļos un pēc tam proporcionāli izrēķinot koka augstumu metros.

Alejas kopgarums noteikts *Google maps* karšu pārlūkā atrodot attiecīgo aleju un izmantojot pārlūkā pieejamo attāluma mērīšanas funkciju.

Par aleju aizpildīta aleju apsekošanas anketa, izņemot sadaļas par apdraudējumiem un alejas ieteicamo apsaimniekošanu. Alejas koku uzskaitē veikta, izejot aleju visā tās garumā un uzskaitot katru aleju veidojošo koku (atzīmēta koka suga un stāvoklis skalā no 1-5, kur 1 apzīmē mirušo koku, bet 5-ideālu stāvokli), atzīmēti arī celmi un tukšās vietas alejas koku rindās, kur kādreiz ir auguši alejas koki. Uzskaitē nav ietverti izteikti jaunāki un nesen stādīti koki. Raksturīgo koku diametra un augstuma mērījumiem izmantotas iepriekš aprakstītās dižkoku uzmērīšanas metodes. Apsekošanas anketā norādītās koordinātas uzņemtas ar GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Baltinavas aleju iegūta, telefoniski sazinoties ar Baltinavas muzeja pārstāvi, kā arī interneta resursos.

3. Alejas aizsardzības statuss

Baltinavas aleja ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Baltinavas alejas statusu, aizsardzības un izmantošanas noteikumus nosaka 02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām".

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Baltinavas aleja atrodas Baltinavas novada Baltinavas ciema teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Baltinavas novada teritorijas plānojums 2013. – 2025. gadam
- Baltinavas novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam
- Baltinavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. gadam.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Latgales programma 2010 – 2017
- Latgales stratēģija 2030.

Baltinavas novada teritorijas plānojumā 2013. – 2025. gadam Baltinavas aleja norādīta kā valsts nozīmes aizsargājama aleja, teritorijas plānojumā iekļauta arī 22.11.2005. MK noteikumos Nr. 888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” ietvertā Baltinavas alejas shēma un robežpunktu koordinātas.

Baltinavas novada attīstības programmā 2012. – 2018. gadam Baltinavas aleja minēta kā aizsargājamā teritorija, kas ir viena no nozīmīgākajām dabas vērtībām Baltinavas novadā.

Baltinavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030. gadam nav informācijas par Baltinavas aleju.

Latgales programmā 2010 – 2017 un Latgales stratēģijā 2030 Baltinavas aleja nav pieminēta. Šajos plānošanas dokumentos galvenais uzsvars likts uz Latgales reģiona ezeriem kā dabas tūrisma veicinošām dabas teritorijām.

5. Alejas apsekošana

Aleja apsekota 2016. gada 18. septembrī plkst. 9:10 – 11:30. Apsekošanas laikā ir daļēji mākoņains, mēreni silts laiks bez nokrišņiem.

6. Alejas un tai piegulošās teritorijas vispārīgs raksturojums

Baltinavas alejas shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” 4. pielikumā. Baltinavas aleja izvietota Baltinavas ciema Tilžas ielā, tā sākas pie Tilžas ielas krustojuma ar Kārsavas ielu un turpinās līdz Baltinavas muižas parka vārtiem. Alejas kopgarums ir 662 m, tajā uzskaitīti 109 koki, no tiem lielākā daļa – oši un kļavas, alejā aug arī vairāki ozoli un liepas (1. attēls). Alejā nav uzņēmēti neviens valsts nozīmes dižkoks, tomēr tajā aug vairāki vietējas nozīmes dižkoki, kuri dabā atzīmēti ar informatīvajām zīmēm (2. attēls).

1.attēls. Skats uz Baltinavas aleju tās sākuma daļā. Foto: E. Oļehnoviča, 2016.

2. attēls. Ar informatīvo zīmi apzīmēts vietējas nozīmes dižkoks Baltinavas alejā. Foto: E. Oļehnoviča, 2016.

Alejai piegulošās teritorijas veido Baltinavas ciema apbūve.

7. Alejā konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Baltinavas alejā nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Alejā ir atzīmētas 2 īpaši aizsargājamās ķērpju sugas - bālā sklerofora *Sclerophora pallida* (18 atradnes) un brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala* (2 atradnes). *Sclerophora pallida* alejā atrasta uz ošiem, kļavām un gobas. Īpaši nozīmīgi sugai ir Baltinavas alejā augošie lielo dimensiju oši, uz kuriem sugai ir bagātīgas atradnes (3. attēls). Tāpat šai sugai nozīmīgas ir alejā augošās kļavas.

3.attēls. Bālā sklerofora *Sclerophora pallida* uz oša Baltinavas alejā. Foto: E. Oļehnoviča, 2016.

Chaenotheca phaeocephala izplatība alejā saistāma ar alejā augošajiem ozoliem. Alejā uz vairākiem kokiem konstatēta arī ķērpju dabisko mežu biotopu indikatorsuga iesarkanā bacīdija *Bacidia rubella*.

Apkopojot iegūto informāciju, var secināt, ka Baltinavas aleja ir nozīmīga no īpaši aizsargājamo ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa.

8. Ieteikumi alejas apsaimniekošanai

No alejā sastopamo īpaši aizsargājamo ķērpju viedokļa prioritāri nepieciešams saglabāt šo sugu atradnes kokus, kā arī ošus, ozolus un kļavas. *Sclerophora pallida* aizsardzībai nepieciešams saglabāt ne tikai lielāko dimensiju ošus, bet arī jaunākus ošus, kas var kalpot kā sugas dzīvotne nākotnē. Alejā augošās kļavas alejā lielākoties ir vidējā stāvoklī ar dažādas pakāpes stumbra bojājumiem, kas rada apdraudējumu sugas atradņu pastāvēšanai ilgtermiņā. *Chaenotheca phaeocephala* aizsardzībai prioritāri nepieciešams saglabāt alejā augošos ozolus, kas sugai ir gan esošie, gan potenciālie dzīvotnes koki. Alejas vietās, kur vecākie koki ir izkrituši vai nozāģēti aleju ieteicams atjaunot ar ošiem, ozoliem un kļavām.

9. Alejas kultūrvēsture

Baltinavas aleja vēsturiski ir saistīta ar Baltinavas muižu. Baltinavas muižas parks un aleja stādīta 19. gs. 30. gados pēc vietējā muižnieka Reinholda fon Klodta rīkojuma. Līdz ar to alejas vecāko koku vecums ir aptuveni 180 gadi. Aleja stādīta gar ceļu no Baltinavas muižas uz baznīcu. Baltinavas aleja bijusi noteikta kā aizsargājams dabas pieminekļis vēl pirms 1940. gada, kad tā ar valdības 1932. gada 30. septembra rīkojumu iekļauta sarakstā Nr. 15 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem.

10. Ieteikumi alejas robežu izmaiņām

Ņemot vērā apkopoto informāciju par alejā konstatētajām aizsargājamo sugu atradnēm, alejas vēsturiskajām robežām, kultūrvēsturisko nozīmi un alejas ainavisko situāciju, ieteicams aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās.

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Baltinavas novada teritorijas plānojums 2013. – 2025. gadam. Apstiprināts ar Baltinavas novada domes 2012. gada 24.janvāra lēmumu Nr. 1, §3. Pieejams: <http://www.baltinava.lv/pages/planosanas-dokumenti.html>

Baltinavas novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam. Apstiprināta ar Baltinavas novada domes 2012. gada 25.oktobra lēmumu Nr. 10., 1.§. Pieejams: <http://www.baltinava.lv/pages/planosanas-dokumenti.html>

Baltinavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. gadam. Apstiprināta ar Baltinavas novada domes 2013. gada 24.janvāra lēmumu Nr. 1.,2.§. Pieejama: <http://www.baltinava.lv/pages/planosanas-dokumenti.html>

Latgales programma 2010 – 2017. Apstiprināta ar 2010.gada 1.decembra Latgales plānošanas reģiona attīstības padomes sēdes lēmumu. Izstrādātājs: “Grupa 93”. Pieejama: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>

Latgales stratēģija 2030. Apstiprināta ar 2010.gada 1.decembra Latgales plānošanas reģiona attīstības padomes sēdes lēmumu. Pieejama: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Saraksts Nr. 15 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem: Valdības 1932. gada 30. septembra rīkojums, Valdības Vēstnesis, 1932. gada 30. septembrī, Nr. 234. Pieejams: www.periodika.lv

Atzinuma sniedzējs

Evīta Oļehnoviča
Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;
sugu grupā: sūnas
Sertifikāta numurs: 128
Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.